

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

Vliv bodového systému na dopravní situaci v České republice

Petra Šostá

© 2015 ČZU v Praze

Vliv Bodového systému na dopravní situaci v České republice

Souhrn

Diplomová práce analyzuje současné nastavení bodového systému a statistickým zpracováním dat zjišťuje, jaký vliv mělo zavedení bodového systému na situaci na silnicích České republiky. Shrnuje základní informace o nových pravidlech silničního provozu, bodovém systému a dalších změnách silničního zákona včetně srovnání s vybranými zahraničními státy. Statisticky zpracovává data zjištěná od zavedení bodového systému v roce 2006 do současnosti a vyhodnocuje i vlastní dotazníkové šetření s cílem zjištění vlivu bodového systému na chování řidičů na silnicích v Praze a Středočeském kraji. V závěru práce mimo hodnocení vlivu bodového systému ukazuje i na případné nedostatky a navrhuje opatření pro zlepšení celkové dopravní bezpečnosti. V praktické části jsou využita data z Českého statistického úřadu a ze statistických zjišťování Ministerstva dopravy.

Klíčová slova:

Bodový systém, silniční provoz, dopravní přestupek, trestné body, řidičské oprávnění, bezpečnost, statistická analýza, dotazníkové šetření

Cíl práce

Cílem práce je analyzovat výsledky zavedení bodového systému a zhodnotit tento systém na základě podložených dat v praxi, včetně jeho vlivu na dopravní situaci v České republice. Mimo zjištění, zda se změnil počet evidovaných bodových přestupků a trestných činů za účinnosti bodového systému, bude zkoumáno i fungování bodového systému (především nastavení daných pravidel) v okolních státech, kde je bodový systém v účinnosti již delší dobu. Poukázáno bude i na výsledky z analýz vlivu bodového systému provedených Centrem dopravního výzkumu po roce účinnosti a v prvních čtyřech letech. Ve vlastních analýzách bude kladena pozornost na to, zda bodový systém ovlivnil snížení vybraných dopravních přestupků a trestných činů v posledních osmi letech, zda se změnilo množství odebrání řidičských průkazů v důsledku vybodování, či zda se změnil počet dopravních nehod a počet usmrcených osob na našich silnicích. V práci bude vyhodnoceno a statisticky analyzováno dotazníkové šetření, jehož cílem bylo mimo jiné zjistit, zda bodový systém z psychologického hlediska ovlivňuje chování řidiče v každodenních dopravních situacích. Výběrový vzorek bude rozdělen podle pohlaví a věku. Na základě provedených analýz budou navrženy a doporučeny změny v nastavení bodového systému, jež by napomohly k zlepšení nehodovosti a celkové dopravní situace z hlediska přestupků a trestných činů na našich silnicích tím, že by vytvořily větší respekt u českých řidičů.

Metodika

Diplomová práce se opírá o podkladové údaje zjištěné ze statistických analýz Centra dopravních služeb, ze statistik Českého statistického úřadu a ze statistických výstupů Ministerstva dopravy, na základě kterých jsou provedeny statistické analýzy časových řad a elementární charakteristiky.

Při vyhodnocování a analýze dotazníkového šetření je využito vlastních zjištěných dat. K jejich analýze a vyhodnocení je prostřednictvím kontingenčních a asociačních tabulek zjišťována závislost kvalitativních znaků, včetně její statistické významnosti.

Návrhy a doporučení

Bodový systém České republiky, tak, jak je v současné době nastaven a účinný, lze považovat za standardní evropský systém, který je však potřeba neustále vyvíjet a přizpůsobovat povaze českých řidičů. Na základě cílů zvolených v Národních strategiích i na základě vývoje počtu bodovaných řidičů lze soudit, že se jedná o ten správný nástroj pro regulaci nehodovosti, ukázněnosti a eliminaci nezákonného chování na silnicích České republiky.

V mnoha zahraničních zemích funguje průběžné informování a upozorňování na počet dosažených bodů, v ČR je tento výpis k dispozici pouze na vyžádání, což ztrácí na své výchovnosti. U nás již úspěšně fungují školení bezpečné jízdy, kterých se sice každým rokem účastní více řidičů, ale stále se jedná pouze o zodpovědné řidiče. Eliminace chování těch řidičů, kteří v získávání bodů dále pokračují, není zajištěna a právě z toho důvodu bych např. od získání 8 bodů zavedla povinné školení, za jehož absenci by byl řidič dále sankcionován. Další možností pro lepší informativnost řidičů by bylo vytvoření databáze řidičů, kde by měl např. každý řidič svůj profil, kam by se převáděl počet bodů z registru řidičů, čímž by odpadla administrativní složka zasílání navrhovaných průběžných upozornění.

Z analýz je zřejmé, že vývoj počtu spáchaných přestupků překročení rychlosti v obci a mimo obec není po 8 letech účinnosti bodového systému příznivý. Počet nejčastějších přestupků překročení rychlosti v obci o méně než 20 km/hod klesl průměrně o pouhé 1,01 %. U přestupků mimo obec došlo v případě překročení rychlosti o méně jak 30 km/hod průměrně o 11,41% nárůst počtu přestupků a u překročení rychlosti o více než 30 km/hod o 12,17% nárůst. V tuto dobu můžeme přisuzovat zvýšení počtu těchto přestupků zvýšené aktivitě bezpečnostních složek mimo obce, čímž došlo k zaznamenání většího počtu těchto přestupků, oproti roku 2007. Na základě dotazníkového šetření můžeme potvrdit, že bodový systém se je v této oblasti přestupků na české řidiče mírný. V obci i mimo obec řidiči často vyhledávají přítomnost policie či si hlídají konkrétní měřené úseky. S tímto je spojeno hlavní doporučení, které vyplynulo i z dotazníkového šetření a z názoru 69,23 % respondentů. Bodový systém a jeho pravidla nebudou efektivně fungovat bez zvýšené kontroly a aktivity policejních složek. Nutnost zvýšení policejních jednotek, které budou denně kontrolovat provoz v obci i mimo provoz, je dle mého názoru velmi důležitým krokem, který by mohl vést ke zlepšení situace na silnicích ČR. Nutnost zvýšení pravomocí policie dokazují na základě údajů Národní strategie 2011 – 2020 i zahraniční země, ve kterých tento faktor zvýšil bezpečnost a zlepšil

situaci na silnicích. U přestupků za rychlost by však mimo to mělo být nastaveno přísnější bodové ohodnocení, doprovázeno zvýšenou peněžní pokutou. Nastavení jednotných peněžitých pokut, které by zajistily ten správný výchovný efekt na řidiče, je podle mě při dnešní poměrně velké variabilitě platů složité. Řešením by mohlo být zavedení výpočtu peněžitých pokut na základě průměrného výdělku řidiče tak, jak mají v severských zemích.

K eliminaci přestupků překročení rychlosti bych v zákoně vymezila používání antiradarů a pasivních antiradarů. Používání antiradarů, jež narušují činnost radarů policejních, by mělo být zakázáno. Používání pasivních antiradarů už tak jednoznačné není. Přestože chápu myšlenku toho, že díky používání antiradarů si řidiči dávají pozor a dodržují rychlost tam, kde je antiradar upozorní a tím tedy snižují páchání přestupků na vymezených úsecích. Hlavním cílem by však měla být eliminace neukázněných řidičů celkově, nikoli eliminace jejich chování na určitých úsecích. V případě, že bude používání pasivních antiradarů povoleno, nebude možné eliminovat neukázněné řidiče, jelikož jejich chování bude ovlivněno funkcí antiradaru a samozřejmě jejich morálním chováním zpomalit v případě upozornění. Nemůžu se tedy ztotožnit s tvrzením některé veřejnosti, že radarem se dají naměřit řidiči bez používání antiradaru stejně jako s antiradarem a musím souhlasit s tvrzením Ministerstva dopravy, že použití i pasivních antiradarů by mělo být protiprávní a dle mého názoru i vymezeno jako přestupek v zákoně a bodově ohodnoceno právě jako ve Francii.

Vývoj přestupků a trestných činů pod vlivem návykové látky za posledních 8 let nevykazuje výrazné zlepšení. Průměrný koeficient růstu vykazuje u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky 9,09% nárůst a u přestupku řízení pod vlivem návykové látky nárůst ve výši 5,36 %. V roce 2013 se staly denně v průměru 2,3 nehody pod vlivem alkoholu, v roce 2014 se stalo průměrně 43 trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky denně a 40 přestupků v podobě řízení pod vlivem návykové látky denně. Doporučovala bych zvýšení kontrol výskytu alkoholu v krvi v každodenním provozu v obci i mimo obec a především úpravu v zákoně pro ty řidiče, kteří se dopustili tohoto činu. Nemyslím si, že by řidič, který se prohřešil tímto činem, měl mít právo na podání žádosti o podmíněné snížení trestu po uplynutí poloviny trestu (nejméně po 3 měsících) tím, že řidič řádným způsobem života prokázal, že není třeba, aby uložený trest zákazu činnosti vykonal celý. Alkohol či jiná návyková látka na silnici nepatří a čeští řidiči si to i na základě dotazníkového šetření v 89 případech nemyslí. Překvapivým závěrem je fakt, že statistická závislost tohoto názoru mezi mužským a ženským pohlavím není prokázána.

Zdroje

Literatura

ŘEZANKOVÁ, Hana a Tomáš LÖSTER. *Úvod do statistiky*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010, 111 s. ISBN 978-802-4515-144

PECÁKOVÁ, Iva. *Statistika v terénních průzkumech*. 2. dopl. vyd. Praha: Professional Publishing, 2011, 236 s. ISBN 978-80-7431-039-3

ARTL, J.; ARTLOVÁ, M.: *Ekonomické časové řady*. Professional Publishing, 275 str., 2009. ISBN 978-80-86946-85-6

KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související na CD: podle platného právního stavu k 1.6.2008*. 1. vyd. Praha: Leges, 2008, 99 s. Rady a tipy pro řidiče, 8. ISBN 978-808-7212-035

BERAN, Tomáš. *Nová pravidla silničního provozu: bodový systém a další změny silničního zákona*. Vyd. 1. Brno: ComputerPress, 2006, 99 s. Rady a tipy pro řidiče, 8. ISBN 80-251-0909-7

BERAN, Tomáš. *Neplaťte (zbytečně) pokuty: právní rádce řidičů a majitelů vozidel*. Vyd. 2. Brno: CP Books, 2005, vii, 111 s. ISBN 80-722-6640-3

SCHRÖTER, Zdeněk. *Nová pravidla a bodový systém: [včetně novely ze dne 25.4.2006]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 102 s. ISBN 80-247-1642-9

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 583 s. ISBN 80-717-8820-1

KUČEROVÁ H., *Dopravní přestupky v praxi podle stavu k 1.7.2006*, 2.přepracované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006, 432 s., ISBN 80-7201-613-X

PORYBNÝ, Zdeněk. *Právo: Nezávislé noviny*. 1. vyd. Praha: Borgis, a.s., 2014, 583 s. ISSN 1211-2119

KOČÍ, R., KUČEROVÁ, H: *Silniční právo*, Praha: Leges, 2009, 413, ISBN 9788087212103

HOŠKOVÁ, Pavla; JINDROVÁ, Andrea; PROCHÁZKOVÁ, Radka. *Statistika v manažerské a obchodní praxi, Základní metody a postupy řešení v programu STATISTICA*. Praha: Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2014, 233 s.

CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU, *Analýza dopadů zákona č. 411/2005 Sb. a souvisejících předpisů na dopravní nehodovost*, srpen 2007, Brno, 40 str.

CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU. *Hodnocení účinnosti novely zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu na chování řidičů (předběžná zpráva)*, Část A, hodnocení zavedení bodového systému hodnocení přestupků, Brno, listopad 2006, 58 str.

CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU, KOLEKTIV AUTORŮ DIVIZE BEZPEČNOSTI A DOPRAVNÍHO INŽENÝRSTVÍ. *Pracovní materiál, Vyhodnocení účinků bodového systému, a to zejména se zaměřením na jeho dopady na nehodovost a příčiny dopravních nehod*, Brno, 2010, 50 str.

MINISTERSTVO VNITRA. *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, Vyhláška ministerstva vnitra o řidičských průkazech, oznámení o vydání obecných právních předpisů*, Vydána dne 27. května 1964, Praha

MINISTERSTVO DOPRAVY. *Přehled změn přílohy k zákonu č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, kterou jsou stanovena jednání spočívající v porušení vybraných povinností stanovených zákonem*. 2011, Praha, 5 str.

Internetové zdroje

Trestný čin řízení motorových vozidel bez řidičského oprávnění. ŘÍHA, Jiří. [online]. 2007 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:http://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_01.pdf

Ohrožení pod vlivem návykové látky v judikatuře nejvyššího soudu. LOJDA, LL.M. EUR., PH.D., JUDr. Jiří. [online]. 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:<http://www.epravo.cz/top/clanky/ohrozeni-pod-vlivem-navykovye-latky-v-judikature-nejvyssiho-soudu-94013.html>

Národní strategie bezpečnosti silničního provozu: Ministerstvo dopravy. [online]. 2005 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:<http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/strategie-final-050526-1.pdf>

Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011 - 2020: Ministerstvo dopravy. [online]. 2011 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:<http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/strategie-final-050526-1.pdf>

Rady pro případ dopravní nehody: Policie ČR. [online]. 2009 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/ridici-622097.aspx>